

«Təsdiq edirəm»

Tədris məsələləri

üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov

"25" 05 2026-cı il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6003012- Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Azərbaycan mədəniyyəti tarixi-1 İşçi proqram Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.02.2023-cü il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Protokol N6.

Kodu: İPF-B07.1

Tədris ili: IV (2026-2027)

Semestr: VII

Tədris yükü: Cəmi 50 saat. Auditoriya saati: 20 saat (10 saat mühazirə, 10 saat seminar)

Təhsilalma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı : b/m.Sevdimova Məlahət Miriş qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi, 22

Məsləhət günləri və saati: IV-V günlər saat: 14⁰⁰-16⁰⁰

E-mail ünvanı: malahat-80@mail.ru

III.Tövsiyə olunan dərsliklər, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Nəcəfova M., Əfəndiyeva N., Şahüseynov S. Mədəniyyət tarixi və nəzəriyyəsi. Dərs vəsaiti. Bakı, 2010
2. Azərbaycan Etnoqrafiyası. II cild. Bakı, 2007
3. Məmmədova S. Mədəniyyətşünaslıq. Bakı, 2001
4. Fərəcova M. Azərbaycan qayaüstü incəsənəti. Bakı, 2009
5. Əliyev N. Gəmiqaya qayaüstü təsvirlər. Naxçıvan, 2020
6. Mustafayev A. Azərbaycan maddi mədəniyyət tarixi. Bakı, 2009
7. Azərbaycan arxeologiyası. VI cild. Bakı, 2010
8. Dostiyev T. Arxeologiya. Bakı, 2021
9. Əhməd Ə. XII-XV əsrlərdə Azərbaycanın mənəvi mədəniyyəti. Bakı, 2012
10. Əliyeva N. Azərbaycanda İslam mədəniyyəti (VII-XIII əsrin əvvəlləri). Bakı, 2017
11. Əhməd İ., Osman Ə. Müsəlmanların intibaha tövhəsi. Bakı, 2020
12. Qasimov X. Orta əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti. Bakı, 2008
13. Əfəndi R. Azərbaycan incəsənəti. Bakı, 2007

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V.Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Bu fənn çərçivəsində Azərbaycan xalqının etnos kimi formalaşdığı dövrdən başlayaraq hər dövrün mədəniyyətinin xronoloji inkişaf xüsusiyyətləri tarixi və sosial-iqtisadi inkişaf prizmasından təhlil edilməli, maddi və mənəvi mədəniyyət formalaşmasının qanunauyğunluqları və təzahürləri (dil,din, əlifba, xalq sənəti, incəsənət sahələri, elm, təhsil, mətbuat

s) barədə sistemli bilgiler verilməlidir. Tələbələr müasir Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı və dünya mədəniyyətində tutduğu yer barədə ətraflı məlumatlar əldə etməlidir.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yəni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açə bilir;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X Təqvim mövzu planı: 10 saat müəhazirə, 10 saat seminar.

№	Keçirilən müəhazirə və seminar mövzuların məzmunu	Saat		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
1	Mövzu: Azərbaycan mədəniyyəti tarixi fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri 1. Azərbaycan mədəniyyət tarixi fənninin predmeti. 2. Azərbaycan mədəniyyət tarixi fənninin tədrisinin məqsədi və vəzifələri. 3. Azərbaycan mədəniyyəti tarixi fənni multidisiplinar fənn kimi. Ədəbiyyat: [1; 3]	2	2	
2	Mövzu: Paleolit, mezolit və neolit dövründə Azərbaycan mədəniyyəti 1. Paleolit və mezolit dövrü mədəniyyətinin xüsusiyyətləri. 2. Mezolit dövrünün başlıca təsərrüfat sahələri. 3. Qayaüstü təsvirlər - insanlarda dini inanclar. 4. Neolit dövründə maddi mədəniyyət. 5. Mənəvi mədəniyyət. İctimai quruluş. Ədəbiyyat: [5; 6; 8; 9; 12]	2	2	
3	Mövzu: Eneolit, tunc və dəmir dövrü Azərbaycan mədəniyyəti 1. Eneolit dövrü Azərbaycan yaşayış mədəniyyəti. 2. Kür-Araz mədəniyyəti. Orta və Son Tunc dövrü dəfn abidələri. Orta və Son Tunc dövründə dulusçuluq. 3. Naxçıvan mədəniyyəti. Talış-Muğan mədəniyyəti 5. Mannanın maddi mədəniyyəti 6. Skif mədəniyyəti və onun Azərbaycan mədəniyyətinə təsiri. Ədəbiyyat: [1; 2; 8; 9]	2	2	
4	Mövzu: Antik dövr Azərbaycan mədəniyyəti 1. Atropatena dövləti və Atropatenalılının maddi və mənəvi mədəniyyəti. 2. Atropatenin memarlıq abidələri və Təxti-Suleyman şəhər yeri. 3. Qədim Albaniyanın maddi mədəniyyət abidələri. 4. İslamdan öncə dini təsəvvürlər və onların insanların həyatında yeri. 5. Antik dövrdə Azərbaycanda xristianlıq. Ədəbiyyat: [8; 3]	2	2	
5	Mövzu: Azərbaycan mədəniyyəti VIII-XII əsrlərdə 1. Kitabı Dədə Qorqud dastanı Azərbaycan maddi mədəniyyətinin incisi kimi. 2. Azərbaycan islam mədəniyyəti mərkəzlərindən biri kimi. 3. Səlcuq dövrü Azərbaycan mədəniyyəti. 4. Səlcuqlar dövrü dini xatirə və memarlıq abidələri. Ədəbiyyat: [1; 3; 11; 13]	2	2	
	Cəmi:	10 saat	10 saat	

XI Fənn üzrə tələblər:

- Mədəniyyət tarixi elminin dövrlər üzrə inkişafı haqqında təsəvvürləri anlamalıdır.
- Azərbaycanın Mədəniyyət tarixini maddi və mədəni dəyərlərini təhlil və izah edə bilməlidir.
- Tələbə Azərbaycanda gedən mədəni proseslərin əsaslarını təhlil etməlidir.
- Mədəniyyətin dil, din və adətlər kontekstində qiymətləndirməyi bacarmalıdır

Azərbaycanda mədəniyyət sahəsində gedən inkişaf ilə əlaqədar hadisələrin mahiyyətinin icmalını ərməlidir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimat və müzakirə;
- debat;
- müstəqil iş araşdırma.

XIII Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Azərbaycan mədəniyyət tarixi fənninin mözusunə aid əsas anlayışları tərif edir;
- Azərbaycan xalqının maddi mədəniyyətinin və incəsənətinin inkişafının əsas mərhələlərini izah edir;
- Azərbaycan mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə məxsus səciyyəvi xüsusiyyətləri haqqında nəzəri bilikləri praktiki tapşırıqlara tətbiq edir;
- Azərbaycan mədəniyyətin inkişaf mərhələlərinə müxtəlif yanaşmaları müqayisə edərək fərqləndirir;
- Azərbaycanın maddi mədəniyyəti, incəsənət ilə bağlı elmi mənbələri təhlil edərək meyarlar əsasında dəyərləndirir;
- Azərbaycanın dünya sivilizasiya ocaqlarından biri olmağı ilə bağlı layihə tərtib edir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollektiv sualları:

1. Azərbaycan mədəniyyət tarixi fənninin predmeti, məqsədi və vəzifələri
2. Azərbaycan mədəniyyət tarixi fənni mültidisiplinar fənn kimi
3. Mezolit, eneolit dövrü Azərbaycan mədəniyyəti
4. Azərbaycan qayaüstü təsvirləri
5. Kür-Araz mədəniyyəti
6. Naxçıvan mədəniyyəti
7. Son Tunc dövrü mədəniyyəti
8. Atropatenin memarlıq abidələri və Təxti Suleyman şəhər yeri
9. Qafqaz Albaniyanın maddi mədəniyyəti
10. Azərbaycanda islam incəsənəti və dini memarlıq abidələri

XVI İmtahan sualları:

1. Azərbaycan mədəniyyət tarixi fənninin predmeti, məqsəd və vəzifələri
2. Azərbaycanın mədəniyyət tarixi multidisiplinar fənn kimi
3. Din, dil və mədəniyyət
4. Paleolit dövrü. Quruçay mədəniyyəti
5. Azərbaycan Mezolit dövrü mədəniyyəti
6. Azərbaycan qayaüstü təsvirləri
7. Azərbaycan Neolit dövrü mədəniyyəti
8. Eneolit dövrü yaşayış məskənləri və maddi mədəniyyəti
9. Kür - Araz mədəniyyəti daşıyıcılarının maddi və mənəvi mədəniyyəti
10. Orta və Son Tunc dövrü mənəvi mədəniyyəti. Dəfn adətləri
11. Xocalı - Gədəbəy mədəniyyətinin spesifik xüsusiyyətləri
12. Orta və Son Tunc dövrü maddi mədəniyyəti
13. Naxçıvan mədəniyyəti
14. Talış-Muğan mədəniyyətinin əsas xüsusiyyətləri
15. Dəmir dövrü Azərbaycan mədəniyyəti
16. Mannanın maddi mədəniyyəti
17. Atropatenanın maddi və mənəvi mədəniyyəti
18. Atropatenin memarlıq abidələri və Təxti-Suleyman şəhər yeri

19. Albaniyanın memarlıq abidələri.
20. Skif mədəniyyəti və onun Azərbaycan mədəniyyətinə təsiri
21. Antik dövr Azərbaycanın mənəvi mədəniyyəti
22. Qədim Albaniyanın maddi mədəniyyət abidələri
23. Azərbaycanda İslama qədərki dini təsəvvürlər
24. Antik dövrdə Azərbaycanda xristianlıq
25. Kitabı Dədə Qorqud dastanı Azərbaycan mədəniyyət tarixinin incisi kimi
26. İslamın yayılması və onun Azərbaycan mədəniyyətinə təsiri
27. Azərbaycan İslam dövrü memarlıq abidələri
28. İnkişaf etmiş orta əsrlərdə Azərbaycanda dulusçuluq
29. Səlcuq dövrü incəsənəti
30. Səlcuq dövrü memarlıq abidələri

Azərbaycan mədəniyyəti tarixi-1 fənninin sillabusu **6003012** -"Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması" ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və işçi proqram (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.02.2023-cü il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir.) əsasında tərtib olunmuşdur.

Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (14 may 2026-cı il, protokol № 9).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : b/m.M.M.Sevdimova